

”Spørg mig ikke, hvem disse kræfter var” – om antagede konspirationer

Magt og afmagt: konspirationsteorier i Danmark og udlandet

Denne artikel undersøger den antagede konspiration som en konspirationsteoretisk genre. Det er en genre, der undlader klart ekspliciterede aktør- og kausalforklaringer til fordel for observationspunkter; som forbinder begivenheder og dokumenter i et netværk af parallel-eksempler snarere end at forbinde personer og grupperinger i en dynamisk aktørmodel. Empirisk fokuseres på to anti-gender konspirationsteorier af den tyske, katolske aktivist og sociolog Gabriele Kuby samt den danske litterat og forfatter Marianne Stidsen. Begge er fremtrædende modstandere af det, de ser som en magtovertagelse or-

kestreret af radikale feminister såvel som kønsmæssige og seksuelle minoriteter. Dette tilbageslag imod en igangværende liberalisering af køns- og seksualitetsnormer har de sidste år frembragt en række konspirationsteorier omkring en "LGBT-lobby" eller en radikalfeministisk sammensværgelse. Artiklens grundlæggende påstand er, at den antagede konspiration er en forskningsmæssigt underbelyst, men yderst anvendt konspirationsteoretisk model, og der lægges op til en afsluttende diskussion af, hvorvidt den er i aktuel fremvækst i visse ideologiske miljøer.

I september 2014 gav den tyske sociolog og katolske kønsaktivist Gabriele Kuby et interview til *The Catholic World Report*. I hendes udlægning af verdenshistorien blev frihedshåbet fra Murens fald i 1989 forrådt. ”Mens vi begejstredes af håb, var magtfulde kræfter i gang med at planlægge næste led i den globale seksuelle revolution. Spørg mig ikke, hvem disse kræfter var, men jeg ser denne revolution finde sted på globalt plan med en klar hensigt om at ødelægge grundlaget for familien” (Vail, 2014). Senere i samme interview siger hun, at hun kun observerer, at noget sker med en klar og destruktiv dagsorden. ”Hvis du går længere end det og spørger: ’Hvem er disse mennesker, der ønsker dette, hvem profiterer af det, *cui bono?*’, da kommer du selvfølgelig til de såkaldte konspirationsteorier. Jeg har faktisk ikke gået ind i det, fordi det ikke rigtig hjælper os til at gøre det, vi kan, der hvor vi er” (ibid.). Hun ønsker altså at blive på det deskriptive plan, da en kausal- eller aktørforklaring ville føre hende ind i konspirationsteorien. Men umiddelbart efter spørger hun med en klar konspirativ intonation: ”Hvis jeg kan identificere, lad os sige hundrede familier, der kontrollerer denne klodes velstand, hvad hjælper da det? Jeg kan ikke gøre noget imod Rockefellerfamilien og Bill Gates og George Soros og Warren Buffet. Vi ved, de finansierer LGBT-dagsordenen og abortindustrien, men vi har ingen indflydelse på det niveau” (ibid.).

Denne artikel undersøger den antagede konspiration som en konspirationsteoretisk subgenre. Det er en subgenre, der undlader klart ekspliciterede aktør- og kausalforklaringer til fordel for observationspunkter; som forbinder begivenheder og dokumenter i et netværk af parallel-eksempler snarere end

MIKKEL THORUP

Professor, Institut for kultur og samfund, Aarhus universitet, identm@cas.au.dk

at forbinde personer og grupperinger i en dynamisk aktørmodel. Artiklens grundlæggende påstand er, at den antagede konspiration er en forskningsmæssigt underbelyst, men yderst anvendt konspirationsteoretisk model.

Denne artikel undersøger den antagede konspiration som en konspirationsteoretisk subgenre. Det er en subgenre, der undlader klart ekspliciterede aktør- og kausalforklaringer til fordel for observationspunkter, som forbinder begivenheder og dokumenter i et netværk af parallel-eksempler snarere end at forbinde personer og grupperinger i en dynamisk aktørmodel

Vi tænker ofte på konspirationsteorier som forklaringsmodeller med klare aktører med skjulte motiver, skyldige, der kan afsløres, hemmelige møder og organisationer, hvis aktiviteter kan afdækkes, forbindelser, der kan trækkes. Konspirationsteorier er magtanalyser (Fenster, 1999: xiv; Lippert, 2007; Thorup, 2014). De er fortolkninger af hændelser og sammenhænge, hvis analytiske ambition er at forklare enkeltbegivenheder som delelementer af større sammenhænge. Konspirationsteorien er et særligt blik på verden optaget af en påstået modsætning mellem det tilsyneladende og det faktiske. En konspirationsteori er derfor en særlig fortælleform, hvor det strukturerende princip for fortællingen er beskrivelsen af, hvorledes det faktiske er skjult. Konspirationsteoriens epistemologiske rolle er at afdække det, andre ikke kan se (Clarke, 2002), at vise, hvordan det tilsyneladende tilfældige er forbundet, at trække linjer mellem det umiddelbart uforbundne og ikke mindst at påpege en enstrengt intentionel kausalitet under den aktuelle kompleksitet. Klassiske konspirationsteorier synes meget optaget af at udpege, hvem disse kræfter er.

Der er dog også andre, mere diffuse, mindre ambitiøse måske, konspirationsteorier, der, som Kuby siger ovenfor, observerer resultaterne af, hvad de anser som en plan uden at kunne eller ville navngive de skyldige, forklare den skjulte kausalitet bag det observerede. Men som Kuby-citaterne demonstrerer, så antager de en konspiration uden at dokumentere den. Deres analyse forudsætter, at der konspireres, for at deres fortælling holder. Den antagede konspiration er en fortælling, der ikke eksplicit artikulerer en fuld konspirationsteori, men hvis fortælling ikke giver mening uden.

I første afsnit diskuteres en af de senere års mest diskuterede bidrag til den teoretiske konspirationforskning, Russell Muirhead og Nancy L. Rosenblums *A Lot of People are Saying. The New Conspiracism and the Assault on Democracy*, som jeg både trækker på og afviger fra i de følgende to empiriske afsnit, der nærlæser to tekster, som jeg anser for eksempler på antagede konspirationer, for det første den allerede citerede Gabriele Kuby og hendes bog *The Global Sexual Revolution. Destruction of Freedom in the Name of Freedom* fra 2012 (eng. udg. 2015) og for det andet danske Marianne Stidsens bog *Køn og identitet. Et spadestik dybere* fra 2021. Tyske Gabriele Kuby er uddannet

sociolog og er efter en religiøs konversion til katolik blevet en toneangivende aktivist på køns- og seksualitetsområdet fra det, der godt kan benævnes som et stærkt højrekatolsk standpunkt. Hendes bog, *The Global Sexual Revolution*, er oversat til et væld af sprog, den har anbefalinger på bogflappen fra bl.a. den tidligere pave Benedict XVI (Joseph Ratzinger) og fra en række prominente aktører i den katolske anti-abort og anti-homoseksualitetsbevægelse. Danske Marianne Stidsen er litterat og er blevet kendt for sine angreb på #MeToo og LGBT+-bevægelsen. Hun opgav sin stilling på Københavns universitet i 2021 efter anklager om at have plagieret sin doktorafhandling, anklager Københavns universitet efter en undersøgelse frikendte hende for, mens der til gengæld var substantiel dokumentation for omfattende plagiering i den bog, det her handler om, *Køn og identitet* (hverken anklagerne, eller at værket har dele plagieret, har nogen betydning for denne artikel).

Begge empiriske nedslagspunkter er markante stemmer imod, hvad de anser som en totalitær køns- og seksualitetsbevægelse; et angreb på feminisme og seksuelle minoritetsbevægelser, der vinder stigende tilslutning globalt (Kimmel, 2013; Kováts og Pöim, 2015; Kuhar og Paternotte, 2018; Vates, 2020; Thorup, 2020). Som det vil fremgå nedenfor, deler de to værker afgørende stilistiske træk, der placerer dem som kerneeksempler på den antagede konspiration, men der er også betydelige forskelle, som ikke udfordrer det, de skal sammenlignes på og bruges til, men som er værd at nævne her indledningsvis. Kuby er katolsk og stærkt religiøs i sin overbevisning og argumentation (se også Kuby og Kirchner, 2022), hvorimod Stidsen ikke på samme måde har en klar ideologisk position, lige som hun på intet tidspunkt argumenterer med udgangspunkt i religion eller synes at være drevet eller formet af, hvad der formentlig er en protestantisk opvækst. Kuby anser homoseksualitet som en dødssynd, hun afviser legitimiteten af den homoseksuelle praksis som sådan og er udtalt modstander af abort, som hun anser for mord, hvorimod Stidsens kritik er fri for disse religiøst-moralske positioner. Stidsen koncentrerer sig først og fremmest om #MeToo, hvorimod Kuby inddrager en langt bredere problematik, herunder abort, pornografi, homoseksualitet, seksualundervisning mm. Dog deler de begge en stærk defamerende og patologiserende beskrivelse af deres modstandere. Der er også, og det er lidt mere relevant for denne artikels argumentation, en væsentlig forskel i deres skrivestil. Kuby skriver sociologisk, citerer og refererer en del, har en forkærlighed for at opstille ting i bulletpoints og mimer en akademisk stil. Stidsen skriver essayistisk og med en betydeligt løsere omgang med dokumentation og argumentation. Vi har derfor to forskellige stilarter, som jeg argumenterer for, er varianter af den samme konspirative subgenre, den antagede konspiration.

Analysen af disse to værker og derigennem fremlæsningen af den antagede konspiration som sin egen subgenre leder afslutningsvis frem til en diskussion af denne konspirationsteoretiske forms aktuelle appel – er den mere fremtrædende i dag end tidligere? – såvel som af dens mulige ideologiske slagside – er den mere fremtrædende til højre end til venstre? – som begge ender uden klar konklusion, da det analyserede materiale kun giver anledning til at

stille spørgsmålene, ikke at besvare dem. Artiklens hovedærinde er da også det mere beskedne at påvise eksistensen af den antagede konspiration og at fremskrive nogle af dens kendetegn.

Konspiracisme som nybrud eller den antagede konspiration som vilkår?

Konspirationsteorier har ofte et klart narrativt forløb med et sæt af fordækte aktører forbundet på kryds og tværs i en sammensværgelse imod det gode. Men som Muirhead og Rosenblum bemærker i deres *A Lot of People are Saying*, så synes det som om, der er kommet en ny slags konspirationsfortælling, som de kalder for konspiracisme, der har mindre teori, dvs. aktører, kausalitet, dokumentation og mere ”rene påstande og antydninger. Den afvikler bevisførelse og argumentation” til fordel for gentagelse (Muirhead og Rosenblum, 2020: ix). Den nye konspiracisme, siger de, ”erstatter videnskabelighed med social validering. Hvis en masse mennesker siger det, for nu at bruge Trumps signaturbemærkning, så er det sandt nok” (ibid.: 3, deres kursivering). De nye konspirationsfortællere ”hævder ondskabsfulde planer men [fortæller] ikke hvordan og hvorfor og ofte ikke endda hvem. De fremlægger ingen beviser, hvor end utroværdige; der er ingen dokumentation af en lang række af overgreb, der alle peger i samme retning [...] Den nye konspiracismes typiske format er ren påstand” (ibid.: 25). At stille spørgsmål ”træder i stedet for argument, bevis og forklaring” (ibid.: 27). Muirhead og Rosenblum siger også, at et kendetegn ved den nye konspiracisme er, at den kun er imod. Den tilbyder ”ingen fortælling om, hvad der er truet. Den tilbyder ingen beskrivelse af den positive forandring, der vil komme af at afsløre faren. Konspiracister har selvfølgelig klagepunkter. De er drevet af ressentiment og retfærdig vrede. Men ressentiment og tilbageslag er ikke en politisk teori. Den nye konspiracisme agiterer, tillægger forfærdelig mening til tilsyneladende ordinære handlinger og begivenheder og samtidig er den politisk steril” (ibid.: 28). Konspiracisme kan kraftfuldt tale til følelsen af, at noget er galt, men vil ikke forklare, hvorfor det gik galt, og særligt ikke hvad der skal til for at løse problemerne.

Ud over eksistensen af konspiracisme som en særlig form for konspirationsfortælling har Muirhead og Rosenblum tre hovedpåstande, nemlig at det er en ny form, at den har ”en ny destruktiv impuls: at delegitimere demokrati”, at den er ”ren negativitet. Delegitimering er dens produkt” (ibid.: 2, 7), og at den i alt overvejende grad hører til hos det yderste højre. Min tese er derimod at konspiracisme, eller den antagede konspiration som jeg fortrækker at kalde det, ikke er specielt ny. Tvært om anser jeg det for en vedvarende subgenre af konspirationsfortællinger, en stil mere end en type, der bare ikke har fået særlig meget forskningsmæssig opmærksomhed, fordi forskere, om jeg så må sige, har trukket forbindelserne, som den antagede konspiration forudsatte, dvs. de har sagt det højt, som kun blev forudsat, med den efterfølgende bemærkning: ”en ren konspirationsteori”. Jeg er også skeptisk over for idéen om, at der skulle være opstået en særlig konspirationsgenre med særlig fokus på eller med særlig trussel imod demokrati. Det, såvel som idéen om, at den hø-

rer til på det yderste højre, synes at være drevet mestendels af en Trump-effekt (ibid.: 5, 95-99), der så generaliseres og globaliseres.

Min vurdering er, at de dels er for blændet af Trumps politiske opstigen og for optaget af at spidsformulere konspiracisme som noget helt *nyt* – et brud med tidligere konspirationsteoriens formål – og som noget helt *anderledes* – på alle områder forskellig fra den måde tidligere konspirationsteorier fortalte deres sammensværgelsehistorie. Jeg foreslår en mindre dramatisk udlægning, nemlig at den antagede konspiration er velegnet til at tale til fornemmelsen af, at noget er galt, den kan opliste eksempler på, hvad der er for galt som del af det samme, den udskifter bevisførelse og dokumentation med antydninger og spørgsmål, den har ingen større samfunds- eller kausalitetsteori, hvilket ofte kompenseres med tidsåndsargumenter og lettere dubiøse historiske eksempler, den har en veludviklet anklage imod, hvad den betragter som det beståendes minoritetsvælde imod et majoritetssamfund, der er imod forandringen, men som ikke forstår rækkevidden og dybden af det, der sker mod dem, og endelig så har den et mere vagt positivt projekt, både hvad angår hvordan den ville forandring skal ske, og hvad der skal træde i stedet for det eksisterende.

Det væsentligste i den antagede konspiration er dog, at det er en fortælling om en sammensværgelse, der arbejder på niveauet under den ekspliciterede konspirationsteori, samtidig med at dens fortælling kun giver mening under antagelsen af en omfattende konspiration. I de følgende to afsnit skal vi se nærmere på, hvordan det ser ud i praksis.

➤➤ **Det væsentligste i den antagede konspiration er, at det er en fortælling om en sammensværgelse, der arbejder på niveauet under den ekspliciterede konspirationsteori, samtidig med at dens fortælling kun giver mening under antagelsen af en omfattende konspiration**

Den globale sexrevolution

Gabriele Kuby er en af de mest prominente europæiske aktører i den kristne modreaktion til nutidens liberaliseringer af køns- og seksualitetsspørgsmål. Hun er katolsk konvertit og argumenterer ud fra et stålsat religiøst udgangspunkt. Hendes religiøse argumentation eller konkrete kritik har ikke min interesse her. Det har tværtom det argumentative hul, der er mellem hendes identifikation af nogle få radikale intellektuelle og studerende på den ene side og så den nær totale magtovertagelse på den anden. I de sidste 40 år, skriver hun, er sunde køns- og familienormer ”blevet afviklet. I velstående, vestlige lande startede det med studenteroprørerne. Nu er det den revolutionære kulturdagsorden for verdens magteliter” (Kuby, 2015: 7, om studenteroprøret som arnested, se også pp. 35-40, 202, 242). I det tomrum antages og antydes en konspiration, uden at det bliver klart ekspliciteret, men hendes fortælling giver ikke mening uden eksistensen af en langvarig, omfattende og fokuseret

konspiration, der forener studenteroprør og FN, studerende og storkapital. ”Verdens superrige er bag befolkningskontrolprogrammer”, mens ”FN’s kvindekonference i Beijing var kontrolleret af radikale feminister” (ibid.: 58, 59). Meget forskellige aktører fra storkapital, medier, universiteter, stater, internationale organisationer og aktivistmiljøer bliver via begrebet ”den nye kønsideologi” ikke til en anderledes moralitet men til en skjult organisering: ”Den homoseksuelle bevægelse er spydspidsen i tilbagerulningen af demokratiske friheder. Den støttes af FN, EU, de fleste vestlige regeringer, mainstreammedier og store virksomheder (som Google, Facebook, Twitter og Apple) og har magten til at ændre den offentlige mening” (ibid.: 245).

I modsætning til idéen om en centraliseret, identificérbar skurk får vi en noget løsere sammensværgelsesforestilling: ”Der er intet identificerbart system af statskontrol, der tydeligt stræber efter verdensdominans, men der er globale netværk, der følger en fælles dagsorden” (ibid.: 11). I mangel på identificerbare strukturer og aktører får vi observationen af en retning i historien, der må være koordineret: ”Det ser ud som, der ikke er nogen ideologi håndhævet af staten, men det er en vildfarelse: Den nye kønsideologi er fast etableret i politik og på universiteter, men den arbejder bag scenen” (ibid.). Vi ser her, hvordan nye værdisæt ikke kan være resultat af tidens gang, ordinære politiske kampe eller lignende, men der er et enhedsprogram, som sættes igennem monolitisk over tid og på tværs af sektorer. Man kan kun se dens effekter, ikke dens fremkomst.

På tværs af bogens forskellige dele fremhæves gang på gang den globale udbredelse af den nye kønsideologi, og at dens sejrgang er resultat af en ’strategi’ (f.eks. ibid.: 42, 54, 59), hvis virkelige anliggende er familiens opløsning og afviklingen af alle forbud og begrænsninger på menneskelig seksualitet, og hvis virkemidler holdes skjult. Den ”strategiske implementering sker bag scenen, skjult for borgernes blik” (ibid.: 242). Som alle konspirationsteorier skal forholdet mellem det synlige og det egentlige bearbejdes, for ”sagen og målet er skjult” (ibid.: 50, se også s. 71, 100, 120, særligt s. 271-2). I mangel på egentlig påvisning af konspirationens gang finder vi en yndet konspiratorisk manøvre, det ”uskyldige spørgsmål”, eller rettere spørgsmålet om en antaget sammenhæng: ”Kunne det være, at de kræfter, hvis mål er at ødelægge familien og gøre individer lette at manipulere bevidst bruger pornografi som et middel til det mål” (ibid.: 136, se også s. 53, 131, 157, 159, 191, 211)? Den konspirative hensigt antages i første del som et faktum, der er nogen, som er ude på at ødelægge familien, og i anden del etableres så en forbindelse mellem to forhold, et mål og et middel, der tilsyneladende og for en umiddelbar betragtning ikke er forbundne.

På de sidste sider af bogen opsummerer Kuby sit argument, og det kan her tjene som en illustration af den uudsagte, men antagede konspiration, der får påstandene til på deres egne præmisser at give mening:

”Den kulturelle revolution beskrevet i denne bog finder sted bag folks ryg – oppefra og ned. Den udgår fra magteliter og drives frem af minoriteter, der definerer sig ved deres seksuelle orientering og som søger at omstyrte verdensordenen. En ændring i verden må nødvendigvis føre til en ændring i verdensordenen. Fordi ændringerne er globale, må det formodes, at udviklingen har en ny global orden som hensigt.

Rodløse, afhængige, letpåvirkelige masser er måske klar til at fejre en ny – global – frelser. Vor tids kulturrevolution begrænser i stigende grad individuel frihed og øger statens magt over individet og internationale organisationers magt over staten – i det finansielle oligarkis tjeneste og for at omvælte den moralske orden” (ibid.: 277-8).

De uklare aktørkategorier og kausalforklaringer, der endda begge opsummeres som den helt anonyme, men dog intentionsdrevne ”udvikling”, holdes i sidste ende sammen af en skræmt observation af værdimæssige forandringer, hvis resultat antages at være katastrofale og af en ubetvivlet overbevisning om, at det ikke sker af sig selv, at dette er et intentionelt angreb på verdens sande orden. Misforholdet mellem sandheden og nutiden kan kun forklares med tilstedeværelsen af onde kræfter, men globaliteten og totaliteten af nutidens dårligdomme skaber også en allestedsnærværende og omnipotent modstander, der ikke kan substantialiseres eller endeligt identificeres.

Den nye totalitarisme

Marianne Stidsen har markeret sig som en kontroversiel kommentator på køns- og seksualitetsspørgsmål herhjemme, særligt omkring #MeToo. Indholdet i den kritik er ikke temaet her. Her er fokus på påstanden om, at ”den nye revolutionære elites hovedstrateger [...] fortsætter deres sejrende, offensive triumftog uhindret” (Stidsen, 2021: 95), dvs. at der har fundet en magtovertagelse sted. Her mere end antydes en konspiration. Der er en sammenhæng, en plan, retning, strateger, der får hende til at undersøge ”det egentlige endemål for denne operation” (ibid.: 21), og ”hvis man ser nøjere efter [er der] en fuldstændig klar sammenhæng bag de angiveligt i alle retninger strittende aktivistiske tiltag”, hvorfor det er hendes ærinde ”at afdække og blotlægge den sammenhæng, som aktivisterne selv ihærdigt forsøger at sløre. Måske for derved at have lettere spil, når det handler om at få trumfet de ekstremistiske samfundsændringer igennem i en fart. Inden nogen så at sige rigtigt opdager, hvad der er på færde” (ibid.: 14).

Der er, hævdes det, et synligt niveau, der stritter i alle retninger, hvor alt muligt sker samtidigt, men under dette niveau, ikke bare usynligt, men aktivt skjult, findes et egentligt niveau. ”Det kan virke spontant, men er det ikke” (ibid.: 89). Bevægelser som Black Lives Matter og #MeToo ”er ikke – på mange måder – så spontane og folkelige og demokratiske, som de umiddelbart kan virke.” De er tværtom ”fuldkommen iskoldt iscenesatte og orkestrerede af de teoretiske og – især – aktivistiske *masterminds* på universiteterne på USA’s øst- og vestkyst – samt i Canada og Storbritannien, hvor tendensen omtrent er

lige så fremskreden” (ibid.: 103, hendes kursivering). Bemærk brugen af ordet ”fuldkommen”. Det synlige er helt domineret af det mindre synlige, de mange i organisationerne og aktiviteterne er kontrolleret af masterminds.

Det er også signifikant – og det samme er tilfældet hos Kuby – at magtovertagelsen ”stort set er ved at være lykkedes *worldwide*” (ibid., s. 22, hendes kursivering), at den er total, i undervisningssektoren, EU, kulturliv, erhvervsliv, medier, statsapparat etc. Den ”har sat sig igennem overalt i vores samfund og vores sind” (ibid.: 122, se også s. 11, 15, 22, 77, 78, 87, 104, 107, 116, 117, 181, 186, 201, 217, 236, 251, 266, 278, 291). ”På få år er det således lykkedes LGBT+ at få sig sneget ind alle vegne” (ibid.: 239). Igen denne sprogbug, ”sneget”, der implicit forudsætter en ondsindet og skjult intention. Vi er på vej mod en situation, hvor der snart ikke længere er demokrati eller partier i egentlig forstand: ”I stedet findes der på den nye planet kun ét parti, og det er LGBT+-partiet eller Regnbuepartiet. Og det hersker uindskrænket” (ibid.: 238). Misforholdet mellem det synlige og det reelle er ganske udtalt her, og man kunne forvente en stærk teoretisk og empirisk afdækning af denne magtovertagelse, og hvordan land efter land, sektor efter sektor, har underlagt sig fuldstændig, og det oven i købet uden at de fleste har opdaget det.

Som kompensation for den empiriske afdækning af kausalitet og aktører som en klassisk konspirationsteori ville forsøge, får vi en både ekspansiv og diffus modstanderkategori, der både forklares som eliten og som oppositionen. Eller rettere: det er som om, teksten ikke kan beslutte sig for, om eliten er blevet udskiftet med aktivisterne, er blevet overtalt af aktivisterne eller er blevet narret af dem til at forfølge aktivisternes dagsorden. Alle tre modeller er i spil, og det er nok med til at forklare, at konspiratorerne benævnes som både skjulte aktører, aktivister og som tendenser. De kaldes strateger, oprørere, woke-bevægelsen, ”vor tids venstreradikalistiske kulturrevolution”, ”vor tids totalitære og autoritære tendenser”, ”revolutionisme i fåreklæder”, ”lille og arbitrær ekstremistisk pressionsgruppe”, ”nytotalitarismen”, ”den nye ekstremt aggressive og fanatiske og imperialistiske og dygtigt manipulerende venstrefløj”, ”den neomarxistiske køns- og identitetspolitiske dagsorden”, ”woke venstreradikalisme” samt ”halvsindssyge, separationsangste voksnes vrangvendte, utopiske samfundsforestillinger og revolutionsfantasmer” (ibid.: 20, 21, 25, 28-9, 119, 123, 243, 247, 251, 291, 298) og ikke mindst en såkaldt LGBT+-lobby, der ”ikke toner rent flag med, hvad de vil og hvem de er”. Hvem de er, får vi heller ikke at vide. Hvad de vil, må vi tro Stidsen på hendes ord om, for hun citerer ingen, der kunne siges at være denne lobby, der dog ”er, vil jeg mene, den absolutte *mastermind*, den suveræne hovedstrateg” (ibid.: 182, 183, hendes kursivering; også s. 23). Sproglig ekspansionisme afløser dokumenterbar klarhed, mens der mere end antydes et hovedkvarter uden adresse.

Det samme gør sig gældende med de ret få forsøg ud i kausalforklaringer: ”det skete sådan her”, ”de gjorde det her, så derfor skete dette”. Med en vis regelmæssighed lokaliseres udspringet på universiteterne, der er ”*hovedårsagen* til, at de vestlige samfund i øjeblikket er ved at blive omstyrtet i deres grundvold”

(ibid.: 223, hendes kursivering). Det synes at kalde på en grundig afdækning af årsagssammenhænge. Vi præsenteres da også for et par skyldige navne, men resten er lige præcis en antaget konspiration. Ét af de meget få steder, hvor der imiteres en årsagssammenhæng, er værd at citere lidt mere omfattende:

”Butler, Sedgwick og Spivak er følgelig at betragte som en art amerikanske ’akademikermuttere’ eller ’akademikermoms’, dem der overtager nursingen af de små pus, når de slippes fra hjemmets kravlegård over i universiteternes kravlegård. Hvor al maskulin modstand (jo-jo, lad os nu bare være ærlige og kalde en spade for en spade) typisk er elimineret, og hvor separations- og individualiseringsangsten til gengæld hersker. Her går det meste af deres tågede og ofte forvrøvede gengivelse af den post-strukturalistiske teori fuldkommen hen over hovedet på de studerende. Men metoden går til gengæld rent ind i de små hjerner og kommer til at leve sit eget frankensteinagtige liv. Hvor den bombastisk bliver brugt på alt muligt ude i virkelighedens verden. [...] Og når Sara Ahmed og affektteoretikerne så kommer ind og pirker til de collage-studerendes [sic] umodne følelsesapparat, ja, da er det som at stikke en pistol – eller et automatvåben – i hånden på et barn” (ibid.: 94, hendes kursivering).

Vi ser her bort fra infantiliseringen af voksne universitetsstuderende og bemærker, hvordan hun fremstiller universiteterne som monolitiske maskiner, der én-til-én indprenter de unge med, hvad der kun kan kaldes hjernevask, som de angiveligt herefter går ud og implementerer i verden. De unge, ”de nye totalitære magtaspiranter” får ikke deres idéer selv men fra ”nogle bag dem skjulte prædikanter og demagoger” (ibid.: 264, 265).

I hvad der ligner en parodi på konspirationsteoriers trang til at forbinde alverdens ting i kæder af forbundet skyldighed, spekulerer hun i sin iver efter at gøre Judith Butler til den hovedansvarlige i, om hun mon er nabo til den tidligere engelske prins Harry i Californien (ibid.: 121; om Butler se også Kuby, 2015: 43-8). Hvad det skulle fortælle os, forbliver ubeskrevet, men giver kun mening som bemærkningspunkt i en konspirativ antagelse, hvilket også er tilfældet med en række andre bemærkninger og anekdoter, der indrammes med vage, konspirationsantagende kommentarer såsom ”er det nok næppe spontant og tilfældigt. Det hele virker dybt iscenesat” og som også Kuby spørger hun: “Alt sammen – ganske tilfældigt” (ibid.: 126, 266)?

Subgenre i fremvækst? En tentativ konklusion

I det ovenstående ser vi klare udtryk for det, jeg har foreslået at kalde antagede konspirationer. I denne udgave er det fælles for de to tekster, a) påstanden om en omfattende plan, der er markant forskellig fra det, de påståede bagmænd offentligt siger, er deres agenda, som b) tilbunds gående og allestedsnærværende (næsten) har sejret trods ingen officiel magtovertagelse eller tydelig revolution c) ved hjælp af en aktualisering af idéer til praktisk realitet, uden at vi får tilbudt en egentlig historik med klare aktører andet end nogle få særligt indflydelsesrige påvirkningsaktører og et sæt af påstande om deres tæknings

spredt sig i samfundet nærmest automatisk, i hvert fald uden nævneværdig modstand eller forhindring.

Det, der "bare" kunne have været en historie om sædernes forfald, om tidsåndens skiftet eller værdiernes omvurdering over tid skal have en aktør, da det ellers kunne se ud som om, folk, endda et flertal, af egen fri vilje har ændret synspunkt på spørgsmålet om rettigheder for kønsmæssige og seksuelle minoriteter. Med den antagede konspiration lettes bevisbyrden, da konspirationen kun antydes, samtidig med at den øger generalanklagen imod samtiden for at være i uoverensstemmelse med sig selv, dvs. at nutiden er blevet usurperet af tildækkede kræfter "der fuldbyrdes i en mystisk tåge af fordækthed og allestedsnærvær" (Kuby, 2015: s. 107). Den antagede konspiration bliver en måde at omforme det at være en minoritet i sin tid til at kunne føle sig som del af en majoritet, idet hele værdiomslaget er resultat af de fås konspirative bedrag af de mange, "påtvungelsen af de fås interesser på bekostning af flertallet" (ibid.), der egentlig har bibeholdt deres 'sande' og varige overbevisninger.

Artiklens empiriske grundlag har været to tekster fra det aktuelle opsving i antifeministiske, anti-gender, anti-woke og LGBT+-kritiske miljøer (Thorup, 2022), dele af et igangværende kulturelt tilbageslag imod rettighedskampe for seksuelle og kønsmæssige minoriteter samt imod feminisme og kampen imod seksuelle krænkelse. Der er ingen nødvendig sammenhæng imellem disse kritikere og konspirationsteorier, men det kan bemærkes, at der i praksis ofte er lige fra meget vagt i forbindelse med referencer til "LGBT-lobbyen" og lignende til fuldt udfoldede konspirationsteorier om en magtfuld, global kabale af seksuelt perverterede. Vores to kilder placerer sig midt imellem. De kan siges deres tekster igennem at anvende elementer fra hele spektret fra det rent metaforiske til det rent konspirative. Kildegrundlaget giver ikke mulighed for at konkludere på den antagede konspiration som en privilegeret fortællemodel i disse miljøer, men det er min fornemmelse, at det er sådan. Det er en fortællemodel, der giver al konspirationsteoriens dybdeforklaring uden mange af dens dokumentationskrav, men vigtigere er det, at den muliggør afvisningen af tidsåndens og værdiernes forandring som reel. Den giver altså mulighed for at være på et påstået flertals side, selv når tallene viser, at flertallet har ændret sig.

 Konspirationsteorier er en yndet fortælleform for alle mulige slags individer og grupper, der føler sig under pres, og den antagede konspiration gør lige nu meget arbejde for dem, der føler tidsånden arbejder imod dem, men andre vil samle den op og gøre den til deres i fremtiden

I modsætning til Muirhead og Rosenblum betragter jeg den antagede konspiration som en subgenre af konspirationsteori, et format som konspirationsfortællinger kan antage, og jeg foreslår derfor, at vi ser den som en stadig mulighed, der hverken er ny eller særligt forbeholdt nogle ideologiske miljøer.

Den er måske nok i særlig og tiltagende brug i det, der med en bred pensel ofte kaldes for "anti-gender"-positionen, men min vurdering vil være, at det mere skyldes, at den er nyttig for disse grupper nu, der samtidig er i fremvækst, mere end det er en fortælleform ny eller unik for dem. Konspirationsteorier er en yndet fortælleform for alle mulige slags individer og grupper, der føler sig under pres, og den antagede konspiration gør lige nu meget arbejde for dem, der føler tidsånden arbejder imod dem, men andre vil samle den op og gøre den til deres i fremtiden.

Referencer

- Bates, Laura (2020), *Men who hate women: From Incels to Pickup Artists, the Truth about Extreme Misogyny and How It Affects Us All*, New York: Simon & Schuster.
- Fenster, Mark (1999), *Conspiracy theories. Secrecy and power in American culture*, Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Kimmel, Michael (2013), *Angry White Men: American Masculinity in the End of an Era*, New York: Nation Books.
- Kováts, Eszter og Maari Põim, red. (2015), *Gender as symbolic glue. The position and role of conservative and far right parties in the anti-gender mobilizations in Europe*, Foundation for European Progressive Studies.
- Kuby, Gabriele (2015), *The Global Sexual Revolution. Destruction of Freedom in the Name of Freedom*, Kettering: Angelico Press.
- Kuby, Gabriele og James Patrick Kirchner (2022), *The Abandoned Generation*, Chicago: St. Augustine's Press.
- Kuhar, Roman og David Paternotte, red. (2018), *Anti-Gender Campaigns in Europe. Mobilizing Against Equality*, Lanham & New York: Rowman & Littlefield.
- Lippert-Rasmussen, Kasper (2007), "Forunderlige og foruroligende sammensværgelser", *Kritik* (186): 18-27.
- Muirhead, Russell og Nancy L. Rosenblum (2020), *A Lot of People are Saying. The New Conspiracism and the Assault on Democracy*, Princeton & Oxford: Princeton University Press, 2. udg.
- Stidsen, Marianne (2021), *Køn og identitet. Et spadestik dybere*, Gjern: Hovedland.
- Thorup, Mikkel (2014), "Sandheden vil sætte os fri. Konspirationsteori som demokratisk praksis", *Slagmark*, (69): 157-71.
- Thorup, Mikkel (2020), *Antifeminisme. Kvindehad i lighedens tidsalder*, Aarhus: Antipyrene.
- Thorup, Mikkel (2022), *Kampen om identitetspolitik*, Aarhus: Klim.
- Vail, Benjamin L. (2014), "The global sexual revolution and the assault on freedom and family", *The Catholic World Report*, September 8.